

Hayat Kitabı
KUR'AN
MEAL|DEFTER

Mustafa İslâmođlu

KUR'AN'IN İZİNDE 28.YIL

Zorunlu Açıklama

Hayat Kitabı Kur'an mealimizin 'mushaf sıralı' ve 'nüzul sıralı' versiyonlarından sonra, üçüncüsü olan Meal-Defter versiyonu da nihayet elinizde.

"Niçin Meal-Defter?" sorusunun cevabı belli: Zira Kur'an hayat boyu insanın elinden düşmeyecek bir 'Hayat Kitabı'dır. Kur'an okumak kul eseri kitapları okumaya benzemez. Onunla ona iman eden insanın ilişkisi, sürekli, kesintisiz, her hal ve şartta hayatboyu süren interaktif bir ilişkidir. Her insanın Kur'an ayetleri ve sureleriyle özel bir diyalog geliştirme, ona kendi 'şimdi ve burada'sından sorular sorup ondan cevaplar alma imkanı vardır. İşte Kur'an okuyan kişinin sorduğu bu soru ve cevapları kaydetmesinin ve onları unutulmaktan kurtarmasının en emin yolu elinin altında bir Meal-Defter bulundurmadır. Kişi, Kur'an'la girdiği interaktif ilişkinin gelişim süreçlerini, ancak bu sayede izleyebilir.

Gelelim "zorunlu açıklama"ya: Biz, Hayat Kitabı Kur'an mealimiz üzerinde, Meal-Defter versiyonuna özgü bir tasarrufta bulduk: 1430 sayfalık mealimizi, makul ve göz korkutmayan bir hacme indirmek için, 6000'i aşkın notun içindeki "gerekçe" ve "açıklama" içeren notları çıkardık. Sadece, varsa metne dair alternatif anlamları ve zorunlu gördüğümüz açıklama notlarını bıraktık.

Okuru gözeterek mealimiz üzerinde yaptığımız bu riskli tasarruf, Meal-Defter okuruna bir sorumluluk yüklemektedir: Hayat Kitabı mealini okurken karşılaşması kaçınılmaz olan özgün ve farklı olan ayet meallerinin gerekçelerini öğrenmek için, mutlaka Hayat Kitabı Kur'an mealimizin bir GEREKÇELİ MEAL versiyonuna ulaşmak. Ancak o zaman, ilk defa karşılaştığı ayet meallerinin "niçin öyle çevrildiği" sorusuna cevap bulabilir.

Sizi Hayat Kitabı Kur'an mealimizin Meal-Defter versiyonuyla başbaşa bırakıyor, Kur'an ayetleri arasında yapacağınız ömürlük yolculuk sırasında aklınıza gelenlere, Meal-Defter'i tanık kılmanızı salık veriyoruz. Zira söz uçar, yazı kalır.

MEAL | DEFTER

1

Fâtiha Sûresi

Fâtiha Kur'an'ın hem önsözü, hem de özetidir. "Bizzat kendini açan" ya da "başka bir şeyi açan" anlamındaki adı, Allah Rasûlü'nün *Fâtihatu'l-Kitab* (Kitabın Girişi) isimlendirmesine dayanır. Bunun dışında sahih rivayetlerle bize kadar gelen üç ismi daha bulunmaktadır: *es-Seb'u'l-Mesânî* (Tekrarlanan Yedili), *Ummu'l-Kur'ân* (Kur'an'ın Anası) ve *Ummu'l-Kitab* (Kitabın Anası). Birinci isim, Rasulullah'ın bir tefsiridir (Buhârî, *Tefsir* 1) ve Kur'an'dan ilhamla konulmuştur (15:87). Son iki isim ise Fâtiha'nın Kur'an'ın veciz bir özeti olduğuna işaret eder.

İlk inen tam sûredir. Tesbitimize göre bundan önce 'Alak, Müzzemmil ve Müddesir sûrelerinin ilk pasajları inmiş, fakat bütünüyle nâzil olan ilk sûre Fâtiha olmuştur. Allah Rasûlü onu "Kitab'ın önsözü" olarak adlandırmış ve Kur'an'ın başına konmasını emretmiştir. Namazlar başından beri onunla kılınmıştır. Bütün bu sebeplerden dolayı Fâtiha'nın yeri Mushaf'ın başıdır.

Kur'an'ın özeti olan Fâtiha, *hamd*'i Allah'a tahsis ederek başlar. *Allah*: tüm sıfatların kendine döndüğü has isimdir. *el-Hamdu lillâh*: tüm zât ve kemal sıfatlarını kapsar. *Rabbu'l-Âlemin*: tüm fiilli ve kevnî sıfatları kapsar. *er-Rahman er-Rahim*: insan için bütünüyle rahmet olan dinin tamamını kapsar. *Mâliki yevmi'd-din*: tüm Son Saat, Kıyamet, âhiret, cennet ve cehennem âyetlerini kapsar. *Iyyâke na'budu*: tüm ibadetleri kapsar. *Ve iyyâke nesta'in*: ibadetlerde tevhid ve ihlâsı kapsar. *İhdine's-sirâta'l-mustakim*: ahlâk, inanç, ibadet ve beşerî ilişkilere dair tüm doğruları kapsar. *Sirâtallezine en'amte 'aleyhim*: geçmiş tüm iyileri kapsar. *Ğayri'l-mağdûbi 'aleyhim ve leddâllin*: geçmiş tüm yoldan sapmışları kapsar.

Fâtiha, Allah-insan ilişkisinin kodlarını barındırır. Fâtiha'da Allah'tan insana inen rahmet ve vahiy, insandan Allah'a çıkan dua ve ibadet dile gelir. Fâtiha, Allah'ın varlığına inanan herkesin üzerinde ittifak edebileceği muhteşem bir ilkeler bütünüdür. Bir bakıma tevhid kelimesi olan *lâ ilâhe illallah*'ın açılımı mahiyetindedir. Kimler gibi olmamız gerektiğinin yanında, kimler gibi olmamamız gerektiğini de söyler. Fâtiha Allah-insan arasında sözleşmedir. İlk üç âyet Allah'ı tanıtan bir senadır. Son üç âyet insanı tanıtan bir duadır. Ortadaki âyet sözleşmenin bizzat kendisidir. "Âmîn", bu sözleşmenin altına atılan imzadır.

İnsanı dönüştürücü gücüyle gerçek bir fatih olan Kur'an, insanın yüreğinin kapılarını Fâtiha anahtarı ile açar.

NOT 1 .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

RAHMÂN RAHÎM ALLAH'IN ADIYLA¹

- 1 BÜTÜN ÖVGÜLER, bütün âlemlerin Rabbi Allah'a mahsus-tur.
- 2 O özünde rahmet sahibi, işinde rahmet sahibidir.²
- 3 O, Hesap Günü'nün hâkimidir.³
- 4 (Rabbimiz!) Yalnız sana kulluk eder⁴ ve yalnız senden yardım isteriz!
- 5 Bizi yönelt Dosdoğru Yol'a;
- 6 Nimet verdiklerinin yoluna;⁵
- 7 Gazaba uğrayanların ve sapıtanların yoluna değil!

1 Veya bânin mûlabese vurgusuyla: "...Allah adına".

2 Veya: "Rahmetin sonsuz kaynağı olarak tüm varlığa rahmet eden, iman edenlere kat kat rahmet eden" (Krş: 67:19, 33:43); ya da "Sonsuz rahmetiyle her şeyi kuşatan ve rahmeti zâtının ayrılmaz bir vasfı olan" (*Menâr*).

3 Lafzen: "Din Günü'nün..." Kur'an'a göre Din Günü: "hiçbir insanın bir başka insana asla fayda sağlayamayacağı bir gündür" (82:19).

4 Veya Vavın ta'lil vurgusuyla: "Yalnız sana kulluk ettiğimiz için yalnız senden yardım isteriz."

5 Allah'ın nimet verdikleri Nisâ 69'da beyan edilir (Krş: 6:90).

2

Bakara Sûresi

Adını 67-73. âyetler arasındaki temsili kıssadan alır. Bakara “inek” demektir. Bir hadiste “Bakara sûresi” olarak anılır (Müslim, *Musâfirîn* 212). Allah Rasûlü sûreyi “Kur’an’ın Zirvesi” (*Senâ-mu’l-Kur’ân*) olarak adlandırır (*Müstedrek*).

Hicri 1. yılın sonundan itibaren nâzil olmaya başlamıştır. Zira orucu farz kılan âyet bu sûrededir. Hz. Âişe, bu sûrenin indiği sırada Rasulullah’ın hanesinde olduğunu söyler. Onun hicri 1. yılın Şevval ayında gelin olup dokuz yılını Rasulullah’la geçirdiğini biliyoruz. Bakara’yı Medine’de indirilen ilk sûre sayanlar çoğuntuktur. İnş süreci en az beş yıl sürmüştür. Bu sûreyi altı, hatta hac âyetlerinden dolayı sekiz yıla çıkarmak mümkündür. İbn Abbas’tan nakledilen iki görüşten birine göre 281. âyet Kur’an’dan son inen âyettir ve Veda Hacc’ında inmiştir. İlk nüzül tertipleri sûreyi Mutaaffifin-Enfâl arasına yerleştirirlerse de, bu yer pek isabetli görünmemektedir.

Fâtiha’daki “Bizi yönelt dosdoğru yola” çağrısına cevap bu sûrenin ilk âyetiyle verilir. Yine Fâtiha’nın sonundaki “gazaba uğrayanlar”a, Yahudileşen İsrailoğulları ve Yahudileşme süreci, bu sûrede örnek olarak sunulur.

Kur’an’ın en uzun sûresi olan Bakara, aynı zamanda Kur’an’ın fihristi niteliğindedir. “Yedi uzun” sûreden birincisidir. Mushaf’ta Fâtiha’dan hemen sonra yer alması uzunluğundan dolayı değil, içeriğinden dolayıdır. 116 âyetini İsrailoğullarının Yahudileşme macerasına ayırarak, bu ümmeti bekleyen en büyük tehlikeye dikkat çeker. 6 ve 7. âyetleri hariç, tamamıyla inanan ya da inanmış görünenlere seslenir.

Müminlere ilişkin beş, kâfirlere ilişkin iki, münafıklara ilişkin on sekiz âyetin ardından Âdem-İblis kıssası anlatılır. Kıssanın tarafları olan Âdem günahını itiraf edip adam olmanın sembolü, İblis günahını savunup şeytan olmanın sembolüdür. Bir diğer kıssa Musa ve İsrailoğullarıdır. Sûrede kıssaları anlatılan Âdem ve Musa arasında ortak bir yön vardır: Birincisi ilâhî yaşağı çiğneyerek günah işler ve tevbe edip yitirdiği cenneti yeniden bulur, ikincisi elinden bir kaza cinayeti çıkar ve tevbesi ona bir “yed-i beyzâ” kazandırır.

Sûrede ağırlıklı tema beş kelimeyle özetlenebilir: 1. İtikad. 2. Samimiyet. 3. İbadet. 4. Nübüvvet. 5. Yahudileşme. Sûrede erdemın dört dördlük bir tanımı yapılır (177). Gerçek erdemın tüm vahiylerin kaynağındaki hakikat olduğu vurgulanır. Sûrede, İslâm’ın ahlâk sistemi bir dip akıntısı gibi her âyetin altından akar. Bu ahlâk sistemini toplumda yerleştirmek ve korumak için konulan kurallar sayılır.

NOT 1 .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

RAHMÂN RAHÎM ALLAH'IN ADIYLA

- 1 *Elif-Lâm-Mîm!*
- 2 İŞTE bu, kendisi hakkında hiçbir kuşkuyla yer olmayan Kitap'tır. Takvâ sahipleri için bir hidayet rehberidir. 3 Onlar ki; gayba iman ederler, namazı istikamet üzere kılarlar, kendilerine sürekli lutfettiğimiz şeylerden (ihtiyaç sahiplerine) harcarlar.
- 4 Ve onlar sana indirilene iman ederler, senden önce indirilene de... Âhiretin varlığına dair ilâhî habere mutmain bir kalple inanmışlardır.
- 5 İşte onlar, Rablerinden gelen kusursuz bir rehberliğe tâbidirler; ve işte onlar, evet onlardır sonsuz mutluluğa erenler.
- 6 ŞU bir gerçek ki, küfre şartlanmış o kimseleri uyarsan da uyarımasan da onlar açısından denktir: iman etmiyorlar. 7 Allah onların kalpleri ve kulakları üzerine mühür vurmuştur, gözleri üzerinde de bir tür perde vardır; işte onlar muazzam bir azaba müstahaktırlar.
- 8 İNSANLARDAN öyleleri de var ki, "Allah'a ve âhret gününe inandık" der(ler); ama onlar mü'min değiller.¹ 9 Allah'ı ve iman etmiş kimseleri aldatmak isterler; hâlbuki onlar yalnızca kendilerini aldatıyorlar; ama bunun (Allah tarafından ifşa edileceğinin) farkında bile değiller. 10 Kalplerinde hastalık vardır; Allah da onların hastalığını arttırmıştır; ve onlar ısrarlı yalanları yüzünden can yakıcı azaba müstehaktırlar.
- 11 Kendilerine "Yeryüzünde fesat çıkarmayın!" denildiğinde, "Biz sadece islahatçılarız" derler. 12 Aman dikkat, kesinlikle onlar fesatçıların ta kendileridirler; ama bunun da farkında değiller.
- 13 Kendilerine "Siz de insanların inandıkları gibi inanın!" denildiğinde, "Ya biz, ahmakların inandıkları gibi mi inanıyoruz?" dediler. Bakın! Onlar var ya onlar, gerçekten de ahmaktırlar; lâkin bunu bile bilmiyorlar.
- 14 Ama inanan kimselerle karşılaştıklarında "Biz iman ettik" derler. Şeytanlarıyla baş başa kaldıklarında ise, "Biz sizinle beraberiz, biz (onlarla) sadece alay ediyoruz" derler.

1 Veya *bâ'nın* maiyyet vurgusuyla: "mü'minlerle beraber değiller".

- 15 Allah da onların alaylarına karşılık verir ve onları kendi tuğyanlarına gömülmüş olarak bırakır, şaşkın şaşkın debelenirler. 16 Onlar hidayet karşılığında sapıklığı satın aldılar, bu yüzden ticaretleri onlara kâr sağlamadı; zira onlar doğru yolda giden kimseler değiller.
- 17 Onların durumu şu kişinin durumuna benzer: O kişi bir meş'ale tutuşturdu; Alevler etrafını aydınlatır aydınlatmaz Allah (gözlerinin) nurunu alıverdi ve kendilerini karanlıklar içinde bıraktı; artık göremezler: 18 Sağdırlar, dilsizdirler, kördürler: artık onlar (hakikate) dönemezler.
- 19 Ya da (durumları şu örneğe) benzer: Gökten inen bir sağanak (düşünün), onunla birlikte karanlıklar, gök gürlemesi, şimşek...¹ Yıldırımlardan dolayı, ölüm korkusuyla parmaklarını kulaklarına tıkıyorlar. Elbette Allah kâfirleri çepeçevre kuşatandır. 20 Şimşek neredeyse gözlerini kör eder; onları ne zaman aydınlatsa, o aydınlıkta yol alırlar; ne zaman da karanlık üzerlerine çökse, ayakta kalakalırlar. Ve eğer Allah isteseydi, işitme ve görme duyularını giderirdi; çünkü Allah'ın her şeye gücü yeter.
- 21 EY insanlık! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize kulluk ediniz ki takvâya eresiniz! 22 O'dur size yeryüzünü döşek kılan, gökyüzünü bina eden, gökten suyu indirerek ikram eden ve onunla sizin için türlü meyveler çıkaran. O hâlde (bütün bunları yapanın tek O olduğunu) bile bile Allah'a eş değer rakip güçler tasarlamayınız!
- 23 Eğer siz kulumuza indirdiklerimize dair bir kuşku taşıyorsanız, haydi, hemen onun benzeri bir sûre getiriniz; ve eğer sözünüze sadıksanız, Allah dışındaki tanıklarınızı da yardıma çağırınız!
- 24 Ama eğer şimdiye kadar (bunu) yapamadınızsa, -ki asla yapamayacaksınız- o hâlde yakıtı insanlar ve taş(tan put) lar olan, inkâr edenler için hazırlanmış ateşten sakınınız!
- 25 İman eden ve bu imanla uyumlu iyilikler işleyen kimseleri zemininden ırmaklar akan cennetlerle müjdele! Her ne zaman oranın nimetlerinden ikram olarak onlara

NOT 1

1 Zımnin: Hakikate sırt dönmenin mazereti yoktur, küfrün bahanesi geçersizdir. Zira sağır olsanız dahi gök gürültüsünü duyar, kör olsanız dahi şimşegi görürsünüz.

NOT 1 .....

sunulsa, "Bunlar bize daha önce bahşedilenlerin aynısıymış" diyecekler. Oysa bu, o nimetlerin çağırıştırdığı belli belirsiz bir benzerlik. Ve onlar için cennette tertemiz eşler olacak ve onlar orada kalıcıdırlar

- 26** Allah bir sivrisineği ya da ondan da küçüğünü misal vermekten haya etmez. İman edenlere gelince: onlar iyi bilirler ki, o, Rableri katından gelen hakikattir. Küfre saplananlara gelince: "Allah bu misal ile ne demek istedi?" derler. Bununla Allah, (sapmayı tercih edenlerden) birçoğunu saptırırken, birçoğunu da doğru yola yöneltir. Ve fakat yoldan çıkmışlardan başkasını kesinlikle saptırmaz. **27** Onlar ki (fitrat) sözleşmesinden sonra Allah'ın (aldığı) sözü bozarlar, Allah'ın kurulmasını emrettiği bağları kesip koparırlar ve yeryüzünde ahlâkî çürümeye neden olurlar, işte bunlardır hüsrana uğrayanlar!
- 28** Cansızken size hayat bahşeden, ardından sizi öldürecek ve ondan sonra da diriltecek olan, en sonunda sizi kendisine döndürecek olan Allah'a karşı nasıl olur da nankörlük yaparsınız?
- 29** Yeryüzündekilerin tümünü sizin için yaratan, sonra göğe yönelerek onu yedi gök olarak düzenleyen O'dur. Nihayet her şeyin bilgisine sahip olan da O'dur.
- 30** HANİ, senin Rabbin melaikeye "Ben yeryüzünde bir halife atamaktayım" dediği zaman da şöyle sormuşlardı: "Yeryüzüne fesat çıkarmakta ve kan dökmekte olan birini mi atayacaksın; üstelik biz seni övgü ile tesbih ve takdis edip dururken?"
(Allah) cevap verdi: "Şu kesin ki, ben sizin bilmediğiniz şeyleri de bilirim."
- 31** Ve Âdem'e tüm isimleri öğretti, bunun ardından onları meleklerle takdim etti ve dedi ki: "Hadi, eğer sözününün arkasında duruyorsanız şunların isimlerini bana bir bir haber verin!"
- 32** (Melekler) cevapladılar: "Sen tek otoritesin, bizim Senin bize öğrettiğinden başka bir ilmimiz olamaz; yalnızca Sensin her şeyi tam bilen, her hükmünde tam isabet kaydeden."
- 33** (Allah) buyurdu: "Ey Âdem! Şunların isimlerini onlara

bildir." Onların isimlerini (meleklerle) bildirince de; "Size dememiş miydım 'Ben bilirim göklerin ve yerin sırrını; gizlediklerinizin ve açıkladıklarınızın tümünü de ben bilirim' diye?"

34 İşte o zaman meleklerle demıştik ki: "Âdem(oğlu) için emre âmâde olun! İblis hariç, hepsi emre âmâde olmuştu. O (ise) emre karşı geldi, büyüklük tasladı ve nankörlerden oldu.

35 Ve dedik ki: "Âdem! Sen ve eşin şu bahçeye yerleşin, orada canınızın istediği her şeyden serbestçe yiyin, şu ağaca da yaklaşayım demeyin, sonra zalimlerden olursunuz."

36 Fakat şeytan onların ayaklarını kaydırđı, böylece sahip oldukları müstesna konumdan uzaklaştırdı. Ve Biz dedik ki: "Birbirinize düşman olarak çıkıp gidin! Zira yeryüzünde, geçici bir hayat alanı ve tadımlık bir haz sizi bekliyor!"

37 Fakat Âdem Rabbinden aldığı birtakım kelimelere sarıldı, (Allah) da onun tevbesini kabul etti: çünkü O, evet O'yu tevbeleri kabul etme makamında olan, her işinde merhamet sahibi olan.

38 Dedik ki: "Oradan hep birlikte çıkıp inin! Ne var ki, Benden bir rehberliğin size ulaşması şarttır. Her kim (kendisine ulaşan) rehberliğime uyarsa, artık onlar geleceğe dair kaygı, geçmişe dair hüznü duymayacaklar. 39 Küfre saplanıp kalan ve âyetlerimizi yalanlayanlara gelince: işte onlar ateşin yoldaşdırlar: onlar orada temelli kalıcıdırlar.

40 EY İSRÂİLOĞULLARI! Bir dönem size verdiğim nimetlerimi hatırlayın! Siz Bana verdiğiniz sözde durun ki Ben de size olan vaadimi tamamlayayım; ve kaygınızın merkezinde sadece Ben olayım!

41 Ve yanınızda olanı doğrulayıcı olarak indirdiğim vahye inanın; ve onu inkâr edenlerin öncüsü siz olmayın, âyetlerimi de basit çıkarlar karşılığında pazarlamayın;¹ ve sorumluluğunuzun merkezinde sadece Ben olayım!

1 Zimnen: Vahyi yaşanacak mutluluk formülü değil de, pazarlanacak bir "mal" gibi görmeyin!

NOT 1

NOT 1 .....

42 Hakkı bâtıla karıştırmayın ve bildiğiniz hâlde hakkı gizlemeyin! **43** Namazı istikametle kılın, zekâtı gönlünüzden koparak verin, Allah'a rükû edenlerle birlikte siz de rükû edin!

44 Diğer insanlara sahici erdemlerle donanmayı öğütlerken sıra size gelince terk mi ediyorsunuz; ve üstelik Kitabı da tilavet edip dururken? Siz hiç kafanızı çalıştırmayacak mısınız?

45 (Allah'tan) sabır ve salât ile yardım isteyin! Ancak bu huşû duyanlardan başkasına ağır gelir. **46** (Huşû duyanlar), Rablerine kavuşacaklarını ve sonunda O'na döneceklerini umarlar.

47 Ey İsrâiloğulları! Size lutfettiğim nimetlerimi hatırlayın; hani Ben sizi cümle âleme üstün kılmıştım.

48 Hiç kimsenin hiç kimse adına hiçbir şey ödeyemeyeceği, kimseden şefaatin kabul edilmeyeceği, kurtuluş akçesi alınmayacağı ve hiç kimsenin yardım görmeyeceği günün (dehşetinden) korunun!

49 Yine bir zaman da sizi Firavun yandaşlarının elinden kurtarmıştık. Size işkencenin en alçağını reva görüyorlar, erkek çocuklarınızı öldürtüp kadınlarınızı da bırakıyorlardı. Bu yaşananlarda, Rabbinizin sizi tâbi tuttuğu dehşet bir imtihan vardı. **50** Bir zaman da suyu sizin için açmış ve sizi kurtarmış, gözlerinizin önünde Firavun yandaşlarını boğmuştuk. **51** Bir zaman Musa'ya kırk gece süren bir randevu vermiştik. (Bunu fırsat bilen siz), onun ardından bir inek yavrusu heykelini peydahlayıverdiniz ve böylece zalimlerden oldunuz. **52** Ve sizi bunun ardından bir kez daha affettik, belki şükredersiniz diye...

53 Yine doğru yolu bulmakta kılavuz edinmeniz için Musa'ya hakkı bâtıldan ayıran Kitabı vermiştik. **54** Hani Musa kavmine demişti ki: Ey kavmim! İyi bilin ki siz buzağıyı peydahlamakla kendi kendinize kötülük ettiniz. Sizi yoktan eşsiz-örneksiz var eden Yaratıcınıza dönüş yaparak af dileyin ve böylece içinizdeki (kötülük)leri öldürün!¹ Böyle yapmanız, eşsiz Yaratıcınız katında sizin için daha hayırlıdır."

¹ Lafzen: "kendinizi/birbirinizi öldürün!"

- İşte sizin tevbenizi (bir kez daha) böyle kabul etmişti: çünkü yalnız O'dur tevbeleri kabul eden, merhamet eden.
- 55 Bir zaman da demiştiniz ki: Ey Mûsâ! Allah'ı açıkça görünceye dek sana kesinlikle inanmayacağız. Ve ardından siz bön bön bakarken yıldırım çarpmışa dönmüştünüz.¹
- 56 Daha sonra, belki teşekkür edersiniz diye ölümünüzün ardından sizi bir daha diriltmiştik.
- 57 Üzerinizdeki bulutla sizi gölgeledik, size menn ve selva ikram ettik.² Size verdiğimiz rızıkların temiz olanlarından yiyin (diyerek)... Ve Bize zulmetmediler, fakat zulmettikleri yalnızca kendi benlikleriydi.
- 58 Bir zaman da demiştik ki: Girin şu şehre, istediklerinizden bol bol yiyin! Ama (şehre ait) kapıdan tevazu içerisinde iki büklüm girin ve "Bizi affet!" deyin! Böylece biz de sizin hatalarınızı affedelim. Sonuçta, iyilikle muamele edenlerin ecrine ecir katacağız.
- 59 Zulme gömülenler, kendilerine tembih edilen sözü bir başka sözle değiştirdiler.³ Biz de yoldan saptıkları için zulmedenlerin üzerine yukarıdan belâ⁴ yağdırdık.
- 60 Musa kavmi için su istediği zaman da dedik ki: "Değneğini kayaya vur!" Bunun ardından ondan on iki kaynak

1 Lafzen: "...sizi yıldırım çarpmıştı". Böyle uçuk bir talep ancak çarpılmış bir aklın ürünü olabilirdi.

2 Zimnen: Hem ekmeği hem katığı ikram etmiştik. *Menn* (İbranice *man*) Eski Ahid'de şöyle tarif edilir: "Seherde ordugâhın etrafına çiğ düşmüştü. Ve düşmüş olan çiğ kalkınca işte çöl toprağının yüzeyinde kırıkağı gibi küçük, yuvarlak bir şey vardı. ...ve o kişniş tohumu gibi beyaz ve lezzetli ballı yufka gibiydi" (Çıkış 16:13,14,31). "Görünüşü ak günnük görünüşü gibiydi. Kavim dolaşır ve onu toplardı. Değirmende öğütürler, yahut havanda döverlerdi. Ve tencerede haşlarlar ve ondan pide yaparlardı. Tadı taze yağ tadı gibiydi" (Sayılar 11:7-8). *Menn*'in zahmetsizce elde edilen her gıda için kullanılabileceğini Allah Rasûlü'nün "Mantar (*kem'e*) mendendir" sözünden çıkarıyoruz. (Tirmizî, *Tıb* 22). *Selvâ*, "insanı teselli eden şey" demektir. Rivayetlere göre çölde mahsur kalan İsrâiloğullarına Allah'ın lütf olarak gönderdiği bıldırcına benzeyen bir kuş türüdür. *Menn* ekmeği, *selvâ* ise katığı temsil eder. *İnzâl*, "ikram" vurgusuna sahiptir (Bkz: 41:32).

3 Veya: "emri yerine getirmedi". Bu, "fiilen muhalefet ettiler" vurgusunu içinde taşır (Krş. 48:15).

4 Lafzen: "pislik".

NOT 1

NOT 1 .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

fişkırmıştı. Bu sayede herkes içeceği yeri bilmmişti. Haydi, Allah'ın rızından yiyin, için; fakat kötülüğü yaygınlaştırarak yeryüzünde ahlaki çürümeye meydan vermeyin.

- 61 Yine bir zaman da demiştiniz ki: “Ey Musa! Biz tek çeşit yiyecekten bıktık: Rabbine yalvar da, bize yeryüzünün değişik ürünlerinden; baklasından, acurundan, sarımsağından,¹ mercimeğinden, soğanından versin!

(Musa) şöyle cevaplamıştı: Hayırlı olanı, daha değersiz ve aşağı olanla mı değişmek istiyorsunuz? Öyleyse dönün Mısır'a,² istediklerinizin tümü orada sizi bekliyor!

İşte böylece onlara alçaklık ve yoksulluk mührü vuruldu ve Allah'ın gazabına uğradılar. İşte bu, onların Allah'ın mesajlarını inkâr etmeleri ve nebilerini haksız yere öldürmeleri yüzünden oldu. Bütün bunların asıl nedeni ise, isyankârlıkları ve haddi aşmalarıydı.

- 62 Hiç kuşkusuz (bu kitaba) inanan kimselerden, Yahudileşen kimselerden,³ Hıristiyanlardan ve Saâbiilerden her kim Allah'a ve âhîret gününe inanır, islah edici iyilik işlerse, işte onlar için Rableri katında yaptıklarının karşılığı vardır. Onlar gelecekte endişe etmeyecek, geçmişten dolayı da üzüntü duymayacaklar.

- 63 BİR zaman da (Sina) Dağı(nı) başınıza dikip sizden (şöyle) söz almıştık: Size verdiğimiz mesaja sınıksız sarılın, onun muhtevasını hatırdan çıkarmayın ki takvaya ermeyi umabilesiniz.

1 Veya: “buğdayından” (İbn Abbas). Tercihimiz *fa'nın se'*den münkalip olduğu görüşüne dayanır (Ferrâ).

2 Veya: “Şehre”, hatta belirsiz geldiği için “herhangi bir şehre”.

3 *Ellezîne hâdû* formuyla gelen ibareleri, *el-Yehûd* ya da *Yehûdiyyen* ile eşitleyip “Yahudiler” şeklinde çevirmek gramatik açıdan isabetli değildir. Nisâ 46, Mâide 41, 44, 69, En'âm 146, Nahl 118 ve daha başka âyetler buradaki formun aynısıyla gelir. Müfessirler şu notu düşerler: *Ellezîne hâdû* demek “Yahudileşenler” (*tehevvedû*) demektir (Râzî, *Mefatîh* XXX, 7). Lügatler *tehevvedû* fiilini *sâra yehûdiyyen* (yani: sonradan Yahûdî olanlar) şeklinde açıklar (*Muh-taru's-Sıhah*). Bunun en doğru tercümesi “Yahudileşti”dir. Ünlü “Her çocuk fitrat üzere doğar, onu anne-babası Yahudileştirir” hadisinde kullanılan fiil *yuhevvedanihi'*dir (Buhârî, *Cenaiz* 29:91; Müslim, *Kader* 6). *Ellezîne hâdû* formu, müslüman olan İsrailoğullarının “Yahudileş-tiklerini” vurgulama amacı taşır.

- 64 Bunun ardından bir kez daha sözünüzden döndünüz. Eğer Allah size lutfedip acımasaydı, kesinlikle kaybetmiştiniz. 65 Nitekim, içinizden Yasak Günü'nde haddi aşan kimseleri siz de biliyorsunuz. Onlara, "Maymunlardan beter olun!"¹ demiştik. 66 Ve onları, hem ilk kuşaklar hem de sonraki nesiller için bir ibret vesikası, (taklitten) sakınanlar için de uyarıcı bir örnek kıldık.
- 67 Hani (fail-i meğhul bir cinayet işlendiği) bir zaman da Musa, kavmine "Allah size bir inek kurban etmenizi emrediyor!" demişti de şöyle çıkmışlardı: "Sen bizimle dalga mı geçiyorsun?" (Musa), "Cahillerden olmaktan Allah'a sığınırım" demişti.
- 68 Onlar: "Bizim için Rabbine yalvar da, bize onun niteliğini açıklasın!" dediler. "O diyor ki, kesinlikle o ne çok yaşlı ne çok toy, bu ikisi arasında bir inek olmalı. Hadi artık size verilen emri yerine getirin!" dedi.
- 69 Onlar: "Bizim için Rabbine yalvar da bize onun rengini bildirsün" dediler. O, "Kesinlikle o, rengi bakanın gözünü kamaştırarak parlaklıkta sarı bir inek olmalı" dedi.
- 70 Onlar: "Bizim için Rabbine yalvar da bize onun tam olarak ne olduğunu açıklasın; çünkü bize göre bütün inekler birbirine benzer: (eğer açıklanırsa), Allah isterse biz de doğrusunu buluruz" dediler.
- 71 "O diyor ki: o, toprağı sürmek ve ekin sulamak için çifte koşulmamış, kusursuz, alacasız bir inek olmalı" dedi. Onlar: "İşte şimdi gerçeği bildirdin" dediler ve hemen onu (bulup) kurban ettiler: fakat neredeyse yapmayacaklardı.
- 72 Hani bir kişiyi öldürmüştünüz de, hemen ardından bu konuda birbirinizi suçlamıştınız. Oysa ki Allah örtbas ettiğiniz gerçeği açığa çıkarırdı. 73 Bu maksatla dedik ki: "Bu (prensib)ji bu türden (çözümlememiş cinayet olaylarından) bazılarına da uygulayın!" Allah aklınızı kullanabilesiniz diye ölüyü işte böyle diriltir ve âyetlerini size bu şekilde gösterir.²

1 Lafzen: "Alçak maymunlar olun".

2 Buradaki "ölüyü diriltme" şu âyet ışığında anlaşılmalıdır: "Kim bir hayat kurtarırsa, bütün insanlığı kurtarmış gibi olur" (5:32). Yine "kısasta sizin için hayat vardır" âyetindeki "hayat" da bu anlamdadır. Âyet,

NOT 1 .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....